

z rodem hrabiego z Mansfeldu w Saksoni i ustalenie jako miejsca jej urodzenia miasteczka Eisleben (data została ustalona na 1256 r.), gdzie ponad dwieście lat później przyszedł na świat Marcin Luter. Tak więc Gertruda z Helfty lub Gertruda Wielka była przedstawiana w XVII w. w Hiszpanii jako symbol kontrreformacji i jako antycypowane panaceum przeciwko wierze i naukom luteranów.

Niewątpliwie te nieścisłości biograficzne wywarły wpływ na kształtowanie się ikonografii Gertrudy w kulturze hiszpańskiej: przedstawiano ją jako opatkę benedyktyńską z pastorałem w reku, z książką, gęsim piórem i kałamarzem – aluzja do jej twórczości jako autorki dzieł mistycznych i autobiografii. Wczesnym przykładem takiego „błędnego” wyobrażenia może być grafika z 1605 r. ze strony tytułowej jej dzieł [il. 1]. Na niektórych przedstawieniach, znacznie rzadszych, towarzyszyła jej też św. Matylda, rzekoma siostra.

Jednym z najwcześniejszych świadectw mówiących o rozpowszechnieniu się wizerunku św. Gertrudy jest wzmianka z roku 1603, pióra brata Diego de Yepes z zakonu hieronimitów, byłego spowiednika Filipa II i św. Teresy od Jezusa (z Awili), a także biskupa Tarazony⁷. Wszystko wskazuje na to, że Diego de Yepes był bardzo zainteresowany rozpowszechnieniem kultu św. Gertrudy i zlecił namalowanie jej portretu, na podobieństwo portretu anonimowej benedyktyнки, który posiadał. W liście⁸ z 1603 r. adresowanym do Leandro de Granada, tłumacza i wydawcy dzieł Gertrudy, Yepes sam się przedstawia jako pomysłodawca tej prawdopodobnie pierwszej hiszpańskiej reprezentacji niemieckiej świętej:

Jej pierwszy portret, który stworzono w Hiszpanii, kazałem go namalować według wizerunku innej mniszki tego samego zakonu, który znajdował się w skarbcu królewskim. I wyszła najpiękniejsza z postaci, jakie zostały wykonane w Hiszpanii. I żeby odróżnić ją od oryginału, umieściłem jej Boże Dziecię w sercu i napis ze słowami, które jej Nasz Pan powiedział: „Invenies me in corde Gertrudis”, i siedem pierścieni na pra-

⁷ *Gertrudis la Magna, Libro intitulado Insinuación de la Divina Piedad revelado a Santa Gertrudis*, przekład z łaciny Leandro de Granada (OSB), wydrukowana w drukarni Antoni Ramírez, Salamanca 1605 r. i 1607 r. Również biografie autorstwa Alonso Andrade oraz Juan Bautista Lardito. Alonso de Andrade, *Vida de la gloriosa virgen y abadesa Santa Gertrudis de Eyslebio Mansphledense de la orden del glorioso patriarca San Benito*. Madryt, Joseph Fernández de Buendía, 1663. Juan Bautista Lardito, *Idea de una perfecta religiosa en la vida de Santa Gertrudis la Grande, hija del gran padre y patriarca San Benito*. Madrid, Francisco del Hierro, 1717 r. Także dzieło de José Fernández, *Philosophia del cielo enseñada por sabiduría increada*, Barcelona, Antonio Lacavalleria, 1692 r.

⁸ List Diego de Yepesa do Leandra z Granady z datą 15 listopada 1603 r. *Segunda y última parte de las admirables y regaladas revelaciones...* wydane przez brata Leandra z Granady, Valladolid, 1607 r.